

Služba k mučednici Orosii

(Služba velké večerní s litíjí a liturgie se stručnou historickou studií)

Mučednice Orosia se narodila jako velkomoravská princezna v panovnické rodině v oblasti, kde působí dnes Pravoslavná církev v českých zemích. V mládí osiřela, a pak na ni dohlížel svatý Metoděj. Byla přijata do péče české panovnické rodiny Bořivoje a Ludmily, po jejímž boku strávila mládí.

Za účasti sv. Metoděje byl domluven její sňatek se španělským princem. Manželství bylo uzavřeno v zastoupení a Orosia se pak vydává na cestu za svým chotěm do Španělska, kde však byla v Pyrenejích přepadena Maury a všichni členové její skupiny byli zabití. Orosii bylo nabízeno zachování života, pokud přestoupí na islám a stane se manželkou vůdce tlupy Maurů. Když odmítla, byla krutě mučena a popravena (zřejmě roku 880).

Staré tradice svědčí o různých zázracích spojených se svatostí Orosie. Zvláště prosí křesťané o její přimluy v obdobích sucha, nebo ji vývají pro ochranu před bouřemi. Podle tradice jí Pán udělil moc, aby přivolala blahodárny déšť a tišila vichry. Dlouhou dobu je už ctěna ve Španělsku, kde se uchovávají její ostatky. Dnes v době klimatických pohrom se stává její uctívání a vyzývání její pomoci mimořádně aktuální.

Svatost Orosie byla slavnostně vyhlášena Olomoucko-brněnskou eparchií Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku v katedrálním chrámu v Brně dne 28. září 2022.

Mučednice Orosia čili Dobroslava

✠ 880

Na večerní

Stichiry na „Hospodine, k tobě volám“

Mučednice Orosie, s Kristem sjednocená hlubokou vírou, s pokorou jsi přijala jeho kříž. Pán si tě vyvolil, aby ses mu podobala i na konci své křížové cesty. Následovala jsi ho svou smrtí a přebýváš v jeho blízkosti i na nebesích. Poté, co tě zajali vražední Maurové a usekli ti ruce i nohy a nakonec i sťali hlavu, dosáhla jsi koruny mučednické a zasnoubila se Kristu, Králi králů navždy. Princezno naše, Pán tě posílil k mučednickému zápasu zázračným vytrysknutím pramene vody. Poté učinil pro oslavu tvého příchodu na nebeskou svatbu zázrak bouře, která vyděsila a na útěk obrátila ukrutné Maury. Nevěsto Kristova, pan-
no čistá, pros Boha za nás!

Pod tělesnou sličností svaté Orosie se skvěla její krása duchovní. Za křehkostí mladičké panny byla skryta pevnost ve víře a udatnost. Vražedníci ji nedokázali donutit, aby se zřekla Krista, ani ji nepřiměli k porušení manželského slibu, když po ní žádali, aby se provdala za vůdce Saracénů. Když očekávala smrtelnou ránu, pravil z výšin sestupující sladký, po-

vzbuzující hlas: „Pojď, vyvolená nevěsto Kristova, a přijmi korunu, kterou ti Pán připravil. Mimo to se ti uděluje tento dar: vždy, když budeš věřícími zbožně vzývána a žádána o seslání deště nebo o ochranu v bouři, bude jejich prosba ve tvém jménu vyslyšena.“ Svatá Orosie, posiluješ tímto naši víru v Pána, který pravil: „Proste a bude vám dáno.“ Nevěsto, Kristova, panno čistá, pros Boha za nás! [Mat 7,7]

Urozená Orosia nedala se zlákat mámením vůdce Maurů, který ji hrozbami i sliby hodlal přimět k přestoupení na jeho víru a k sňatku. Nenechala se ani tvářit v tvář smrti odtrhnout od zákonného královského ženicha, za něhož již byla provdána. Zachovala věrnost křesťanské víře, a tím Kristu, který se tak stal jejím ženichem nebeským. Svatá panno a mučednice, svou pevností, statečností a čistotou zalíbila ses Bohu a Pánu svému, jenž ti dal zázračnou moc nad rosou a vláhou. Místo rození dětí dáváš úrodnost polím. Místo správy královského domu zaháníš bouře a vichry. Místo panování nad palácem kamenným vládneš s nebes svými přímluvami nad oblaky a deštěm. Nevěsto, Kristova, panno čistá, pros Boha za nás!

Další

Šlechetná panno, poté, co jsi v dětství osiřela, ujala se tě svatá Ludmila, kněžna česká. Spolu jste se vzdělávaly ve víře Kristově, jak ji hlásali svatí bratři Cyril a Metoděj. Schovanko českých panovníků Bořivoje a Ludmily, kteří zde šířili vůni květů křesťanských ctností! Sama stala ses vonnou růží, když tvá duše, zavlažena rosou blahodati, rozkvetla přijetím Kristo-

va evangelia. Vypučely na tvé duši vonné květy čistého zbožného života a statečného svědectví o Pánu všech králů. Přimlouvej se za nás pod nebeským trůnem Beránka, aby daroval našim srdcím pokoj a milost velikou.

Po zesnutí své matky a skonu otce, stala ses členkou české panovnické rodiny, když si tě osvojil zbožný kníže Bořivoj. V mládí jsi trávila šťastné dny po boku kněžny Ludmily a společně jste v rozhovorech, modlitbách a na bohoslužbách pozdvihovaly svá srdce i myšlenky k milovanému Pánu Ježíši. Později nejen v myšlenkách, ale celou duší vzlétla jsi radostně k nebeskému ženichu, když tě v daleké cizině zabili nevěřící Maurové poté, co se jim nepodařilo sliby ani hrozbami obrátit tě na svou nekřesťanskou víru. Přimlouvej se za nás pod nebeským trůnem Beránka, aby daroval našim srdcím pokoj a milost velikou.

Jako křesťanka sis osvojila evangelijní ctnosti. Jako příslušnice ušlechtilého rodu jsi znala své povinnosti. Proto jsi poslušně přijala svůj úděl stát se královnou a manželkou španělského krále. Pokorně ses vypravila na nebezpečnou cestu k jihu za svým královským chotěm. Těžké bylo pro tebe opustit zemi svého dětství. Ještě těžší bylo rozloučení s milovanou kněžnou Ludmilou, která ti byla matkou i sestrou. Připomněla sis však slova Pána: „Kdo chce za mnou jít, nechť vezme na ramena svá kříž svůj.“ Přimlouvej se za nás pod nebeským trůnem Beránka, aby daroval našim srdcím pokoj a milost velikou. [Mar 8,34]

Sláva

lavná panna a mučednice Orosia, schovanka pře-
jasného panovníka Čechů, cestujíc do Španělska
za účelem stvrzení sňatku s princem a nástupníkem
trůnu Aragónu a Navary, provázená ctihodnou
družinou – dospěla s ní do Aragonie. Uslyševši pak
o pronásledování křesťanů Saracény a o pustošení ce-
lého Španělska, skryla se v jeskyni. Úkryt však obje-
vili a její průvodce pobili nevěřící; blaženou Orosii pro
její mimořádnou krásu zachovali. Leč nepodlehla
hrozbám Maurů a nezřekla se Krista, protože pama-
tovala na milovaného Ježíše pravícího: „Kdokoliv za-
pře mne před lidmi, toho i já zapřu před Otcem svým
nebeským.“ Překonala s přispěním Pána všechny lsti-
vé sliby a výhružky Maurů a raději vyměnila život do-
časný za věčný. Nevěsto, Kristova, panno čistá, pros
Boha za nás! [Mat 10,33]

I nyní

(Bohorodičen dle typikonu a vchod s kadidlem)

Světlo tiché... Prokimen dne

Paremije

Žalmista: Čtení z knihy proroka Isaiáše.

Tak praví Hospodin: „Shromáždili se všichni národové,
shromáždí se i jejich knížata. Kdo z nich to oznámí?
Aneb kdo z nich slyšel, co bylo na počátku? Kdo to vypoví?
Ať si přivedou svědky a ospravedlní se, aby bylo možno to
vyslechnout a říci: To je pravda! Vy jste mými svědky.“
Praví Hospodin Bůh: „Také já budu svědek skrze služební-
ka, jehož jsem si vyvolil, abyste pochopili a uvěřili mi; pak

poznáte, že Já Jsem. Předě mnou nebylo jiného Boha a nebude ho ani po mně. Já jsem Bůh a není jiné spásy mimo mne. Já jsem zvěstoval, já jsem zachraňoval i hubil, a ne nějaký cizí *bůh* mezi vámi. Vy jste mi svědky a já jsem Hospodin Bůh, už od počátku Já Jsem, a není, kdo by vysvobodil z mých rukou. Učiním a kdo to zvrátí?“ Tak praví Hospodin Bůh, svatý Izraele, který vás vysvobozuje. [Isaiáš 43,9—14; dle pravoslavného znění v Mineji]

Žalmista: Čtení z knihy Moudrosti Šalomounovy.

Duše spravedlivých jsou v ruce Boží a trápení se jich nedotkne. Očím nerozumných se zdá, že umřeli, a jejich odchod se pokládá za trest; když se odebrali od nás, *považuje se to za jejich zánik*; leč oni jsou v pokoji. Neboť i když přijmou před lidskýma očima utrpení, jejich naděje je naplněna nesmrtelností. I když museli vytrpět nějaká muka, dojdou velikého dobrodiní, neboť Bůh je vyzkoušel a shledal, že jsou jej hodni. Zkouší je jako zlato ve výhni a přijme je jako plody obětované. Zasvítí ve chvíli, kdy jsou požati, jako když rychle vzplane *obětovaný* snopek *obilný*. Budou soudit národy a vládnout nad lidmi, a Hospodin v nich bude kralovat na věky. Ti, kdo v něho doufají, poznají pravdu, a přetrvají ti, kdož jsou v lásce jemu věrní. Neboť blahodať a milost *Boží* jest v jeho svatých a navštívení v jeho vyvolených. [3,1—10; dle pravoslavného znění v Mineji]

Žalmista: Čtení z knihy Moudrosti Šalomounovy.

Spravedlivý i kdyby předčasně umíral, zůstává v pokoji, neboť důstojnost stáří netkví v dlouhověkosti a neměří se počtem let. Moudrost člověka – to jsou *ty pravé úctyhodné šediny*; život neposkvrněný – to je *pravá zralost stáří*. Kdo se stal příjemným Bohu, je *jím* oblíben. A protože žil uprostřed hříšníků, byl přemístěn. Byl vytržen *odtud*, aby špatnosti nezměnily jeho uvažování, a lsti, aby neoklamaly jeho duši. Vábení špatností totiž zatemňuje dobro a žádostivé představy zkazí mysl neponičenou zlem.

Kdo se rychle stane dokonalým, naplnil dlouhá léta, ač zemřel brzy. Vždyť příjemnou se stala jeho duše Hospodinu, a proto pospíchal z prostředí lsti *a zla*. Když to lidé viděli, nepochopili to, dokonce jim ani na mysl nepřišlo, že blahodať a milost *Boží* je se svatými jeho a pečuje o vyvolené své.

[Moudrost 4,7—15; dle pravoslavného znění v Mineji]

Na litiji

Prostý pastýř po letech pásal stádo na úpatí pyrenejských hor na tenkrát už zapomenutých místech umučení a pohřbení světice. O Orosii znal vyprávění: Že přišla se sluncem přes Pyreneje, a že ze skály nechala vytrysknout pramen čisté vody, kterou pak posvětila skrze pět pramenů své panenské krve.

Jednoho dne pastýř utišil svoji žízeň z lučního pramene a zaslechl krásný zpěv ptáčka. Náhle uviděl bílé světlo, jež zářilo z keře, a slyšel cosi jako andělský hlas, který mu řekl: „Už je to dlouho, co sem nikdo nepřišel. Aragonští zapomněli na Orosii, na tu, kterou chce Bůh oslavit. Vyzvedni její tělo, je pohřbeno pod touto trávou, a odnes je do údolí!“

Pastýř pak přinesl do města tělo mučednice. Říká se, že při tom zvony na věžích začaly bít samy od sebe, na loukách, kudy prošel, vypučely květy rozmanitých rostlin, vyschlé studánky se naplnily vodou a nemocné uzdravovala vůně vycházející z ostatků světice.

Sláva

Přeblažená Orosia, ozdobená lilií panenství a svou prolitou růžovou krví, zasloužila si být ozdobena dvojitě

svatozáří: jak pro neporušenost panenství, tak i pro vytrpěnou bolest mučednického svědectví o Kristu. Vždyť pamatovala na slova Pána: „Nebojte se těch, kteří mohou zabít tělo, ale duši ublížit nemohou.“ Dle Boží vůle mají naše země mezi svými svatými za přímluvkyni i princeznu, čistou pannu a mučednici. Orosie, pros za nás s ostatními mučedníky, volajícími k Bohu v bílých rízách pod trůnem nebeským, aby daroval nám milost velikou. [Mat 10,28; Zjev 6,9-11]

I nyní

(Dle typikonu – viz dodatek na str. 14)

Na stichovně

Na místě, kde byla Orosia pochována, pak Bůh učinil jejím jménem mnoho zázraků. Pozdějším zjevením nebeským bylo svaté tělo nalezeno a s největší slávou přeneseno do chrámu a tam na čestném místě uloženo. Při slavném přenesení staly se mnohé zázraky, které milosrdenství Boží učinilo: dlouhým suchem vyprahlá půda byla napojena hojným deštěm. Tímto dobrodiním povzbuzení obyvatelé kraje měli toho roku nevídanou úrodu, a pak vždy, kdykoliv Orosii zbožně vzývali, milostivý Bůh vyhověl na její přímluvu prosbám lidu, nepřítzni přírody zkroušeného.

Zvolají spravedliví a Hospodin je vyslyší.

Jako Eliáš neohroženě hlásal všem Boha pravého, svědčila jsi, Orosie, statečně před mohamedánskými Maury o Kristu! Bůh daroval mučednici, podobně jako kdysi Eliášovi pronásledovanému kvůli svědec-

tví o Hospodinu, vládu nad deštěm i bouří. Než nejen proti vyprahlosti půdy nebo neúrodě a proti pustošivým bouřkám i krupobití byli svatou mučednicí lidé často chráněni; ale také mnozí slepci nabyli skrze ni zraku, jiní lidé řeči, a konečně, ti, co byli postižení různými nezhojitelnými chorobami a měli smrt na jazyku, získali své dřívější zdraví a dokonce také někteří mrtví byli vzkříšeni. I jedna česká dívka, která připutovala k jejím ostatkům a neštěstím tam přišla o život, byla na přímluvu svaté Orosie vzkříšena z mrtvých!

Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale Hospodin je ze všech vysvobodí.

Mnohými zázraky, které Bůh učinil a nepřestává činit prostřednictvím své panny, je oslavována a vyvyšována a my jsme tím upevňováni ve víře. Orosia byla úradkem nebes vzata ze země v odloučení od své rodiny, když v daleké cizině podstoupila úctyhodné mučednictví. Nebeský Ženich Církve, jenž odměňuje ty, kdo mu v pozemském strádání zachovají věrnost, si zasnoubil naši pannu, aby ji nasýtil blažeností, pro niž v pozemském životě vytrpěla krutá muka ke chvále Boha a Pána našeho Ježíše Krista, jemuž náleží čest a chvála po nekonečné věky věků.

Sláva

Moravská i aragonská princezno Orosie, spolu s kněžnou Ludmilou a vaším učitelem Metodějem, pečujte o naši zemi. Obdarujte ji příznivým počasím a hojností plodů pozemských, leč především učíň-

te národy naše úrodnými pro sklizeň do sýpek nebeského království. Střeďte lid před bouřemi zlých podnebeských sil, před vichry hněvu a závisti, před útoky cizozemců i domácimi sváry. Dávejte růst a rozkvět místní církvi a urovnejte všechny nepokoje v ní. Svaté mučednice, urozené paní Orosie a Ludmilo, ochraňujte zemi moravskou, českou i slovenskou a žehnejte každému dobrému dílu lidí zde přebývajících.

I nyní (*Bohorodičen dle typikonu*)

Při liturgii

Tropar (4. hlas)

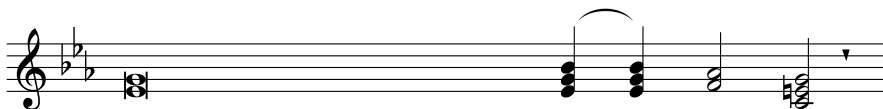
Moravská i aragonská princezno,
Orosie, mučednice a čistá panno!
Svatou Ludmilou ve zbožnosti vychovaná,
Kristu Pánu nevýslovně oddaná!
Krutým Maurům jsi svědčila o Kristu neoblomně
a přešla tím od bolesti k radosti věčné.
Spolu s kněžnou Ludmilou, mučednice Orosie,
proste Krista Boha za duše naše.

Kondak (6. hlas)

Prolitím své krve ses oděla
do královského purpuru nebeského ženicha.
Pán ti dal vládnout nad rosou a deštěm,
sešli nám útěchu vláhy rosy nebeské!
Statečná Orosie, zažeň od nás bouře duchů zlých
a ochraňuj nás v Kristově pokoji.
Naše duše krůpějemi vody živé občerstvi,
abychom děkovali Spasiteli duší našich.

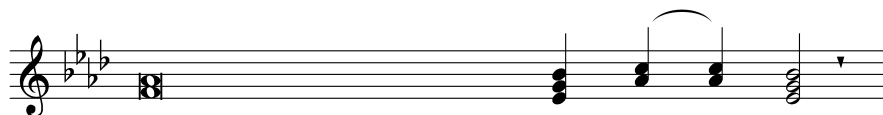
Příloha s notací

Tropar sv. Orosii

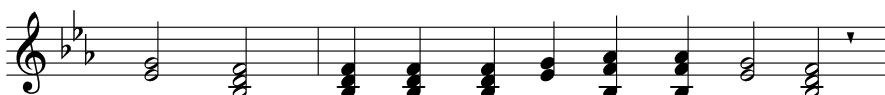
1. Moravská i aragonská	prin - cez - no,
2. Svatou Ludmilou ve zbožnosti	vy - cho - va - ná,
3. Krutým Maurům jsi svědčila o Kristu	ne - ob - lom - ně
4. Spolu s kněžnou Ludmilou, mučednice	O - ro - si - e,

Kondak sv. Orosii

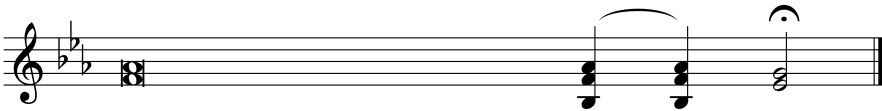

1. Prolitím své krve ses	o - dě - la
2. Pán ti dal vládnout nad rosou	a deš - těm,
3. Statečná Orosie, zažeň od nás bou-	ře du - chů zlých
4. Naše duše krůpějemi vody živé	ob - čer - stvi,

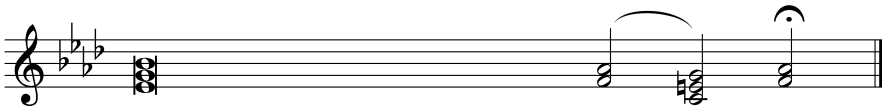
Prokimen

Chvá - ly do - jdou cti - hod - ní ve slá - vě,

(4. hlas – troparový)

1. Orosie, mučednice a čistá	pan - no!
2. Kristu Pánu nevýslovně	od - da - ná!
3. a přešla tím od bolesti k radosti	věč - né.
4. proste Krista Boha za duše	na - še.

(6. hlas – stichirový)

1. do královského purpuru nebeského	že - ni - cha.
2. sešli nám útěchu vláhy rosy	ne - be - ské!
3. a ochraňuj nás v Kristově	po - ko - ji.
4. abychom děkovali Spasiteli duší	na - šich.

radovati se budou na místě od - po - či - nu - tí své - ho.

Prokimen

Chvály dojdou ctihodní ve slávě, **I** radovati se budou na místě odpočinutí svého.

Verš: Zpívejte Hospodinu píseň novou, chvála jeho je v chrámu ctihodných.

Apoštol: Efez 4,17—25

Alleluja

1. verš: Zvolají spravedliví a Hospodin je vyslyší.

2. verš: Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale Hospodin je ze všech vysvobodí.

Evangelium: Mat 13,44—52

K svatému přijímání

V paměti věčné bude spravedlivý, pověsti špatné nemusí se bát. (*Ž 111,6—7*)

Dodatek k večerní službě**Bohorodičen na »I nyní...« po litijních stichirách**

Dílo patriarchy Germana; hlas 5.

Melodiemi písní oslavme Královnu všech, Matku i Pannu, jež se sklání shůry, aby požehnáním korunovala ty, kdo ji velebí. Ať se shromáždí králové a knížata, aby jásali v písních nad Královnou, která porodila Krále, jenž se lidumilně rozhodl osvobodit držené ve *spárech* smrti. Pastýři a učitelé, shromáždění chvalme přecistou Matku dobrého Pastýře. Písněmi krasořečnými vychvalujme ji jako: zlato-

skvoucí svícen, zářící oblak, prostrannější než nebesa, oduševnělou schránu, ohni podobný trůn Vládce, zlatou nádobu plnou many, uzamčenou bránu, jíž prošel jen Syn, který je Slovem Božím. Té, která je všech křesťanů útočiště, rceme: „Komnato Slova Božího, učíš nás, ponížené, hodnými nebeského Království, neboť nic není nemožno orodovnictví tvému.“

O životě sv. Orosie

Svatá Orosia, či svatá Eurosia, nebo z řečtiny počestěno jako Dobroslava žila mezi léty 864—880 († Jaca, čti *Chaka*; španělské město, kterého se stala patronkou).

Jméno Orosia čili Eurosia je jméno původem řecké a slovanské jméno Dobroslava má skrytě tentýž význam jako řecká předloha. Slovanský základ „dobr“ odpovídá řeckému „eu“, což v obou jazycích znamená „dobrý“. Slovanské „ros“ odpovídá řeckému „ros“ pro vláhu, rosu, jemný déšť. Jméno Dob-ros-lava tedy odpovídá jménu Eurosia a znamená „blahodárny déšť“. (Jenže v běžném českém vnímání smyslu slov se souvislost s rosou a jemným deštěm vytrácí, a proto jsme upřednostnili variantu Orosia).

Přibližně po jednom roce svého pobytu na Velké Moravě, v roce 864, se svatí Cyril a Metoděj dověděli, že se v blízkosti Čech narodila dívka, které bylo z božského vnuknutí uděleno jméno Eurosia. Poz-

dější zázraky potvrdily správnost přiřčení vlády nad dobrým deštěm naší sv. Orosii.

Jejím otcem byl pravděpodobně vévoda Mojslav (podle ruského slovníku historických slovanských jmen to byl bělochorvatský kníže), zmiňovaný mezi statečnými českými knížaty (fuldské letopisy k roku 872); přesněji řečeno: otec Dobroslavy Mojslav nebyl Čech, ale kníže bílých Chorvatů, kteří tehdy sídlili v severo-

východních Čechách a na severní Moravě. O Orosii tedy lze hovořit jako o moravské princezně, protože patřila do vrstvy vládnoucích kruhů Velké Moravy jakožto státního útvaru. Zřejmě v osmi letech osiřela a byla pak osvojena a vychovávána knížetem Bořivojem I. a sv. Ludmilou, nejspíše na Levém Hradci (od svých jedenácti let; r. 875).

Ludmila měla Orosii velmi ráda. „Byla jí velkou přítelkyní,“ říká historická zpráva, vždyť „byla jen o málo let starší.“ Když Bořivoj (pokřtěný sv. Metodějem) přišel žít do tohoto hradu, byl doprovázen kaplanem jménem Kaich, kterého tam sv. Metoděj ustanovil. Odtud vyzářovalo světlo víry mezi české pohany. Zde byl zbudován malý kostel, zasvěcený sv. Klimentovi. „Toto byl první kostel Čech,“ říká legenda, a dodává, že „sloužil jako křestní kaple (Bořivojovy) manželky Ludmily a schovanky Dobroslavy – Eurosie – Orosie“ (r. 877), které byly ve víře vychovány knězem Kaichem. (Podle některých byla Ludmila pokřtěna už na Moravě v r. 871.)

Při vzpouře pohanských Čechů Bořivoj „na radu svého kaplana Kaicha odešel s celou svojí rodinou hledat útočiště u krále Velké Moravy Svatopluka“ (r. 879). Desetimě-

síční pobyt na Moravě jim přinesl další prohloubení vzdělání ve víře.

V roce 880 byl sv. Metoděj na návštěvě v Římě „v čase, kdy se tam nacházelo také poselstvo aragonské“. Papež Jan VIII. požádal svatého Metoděje, aby našel vhodnou urozenou nevěstu pro syna navarrského krále Fortuny I. (Fortunia Jiméneze), která by byla svatá a statečná. Metoděj doporučil Orosii – Dobroslavu. Vévodové Bořivoj a Ludmila jí udělili, místo jejich zesnulých rodičů, souhlas k sňatku s princem aragonským (Fortuniem Garcésem). Svatba se uskutečnila v zastoupení.

Po svatbě (v srpnu r. 880) se svatební průvod (v září) spěšně vydal do Navarry, aby dorazil do své země dříve, než bude kvůli zimě nemožné přejít Pyreneje. „V měsíci říjnu přišli k vodám řeky Aragón, která už není daleko od města Yebra na jižní straně Pyrenejí.“ Průvod byl však v blízkosti španělského města Yebra de Basa přepaden Maury. Jejich velitel Aben Lupo žádal krásnou Dobroslavu, aby se stala jeho ženou (zřejmě tím mínil: jednou z jeho manželek). Dobroslava však odmítla. Byla pak mučena, byly jí uťaty končetiny a useknuta hlava. Poté se strhla bouře, která Maury vyděsila, takže se v hrůze rozprchli.

Podrobnější popis posledních událostí: Od vod Aragónu přešli poutníci brzy k vodám řek Gállego a Basa. Do města Yebra byl ke králi napřed poslán don Domingo s oznámením, že už přijela královská novomanželka. Ale posel byl zajat maurskou tlupou, která se tu potloukala, a ta ho zabila. Tlupě velel Aben Lupo (celým jménem Abd Allá Muhammad Aben Lope / arabsky: Ibn Lubb). Z dokumentů, které posel nesl, se Lupo dověděl o příjezdu Orosie. Orosiin královský průvod, který nevěděl, co se stalo, čekal na poslův návrat. Čas plynul a pozvání od krále nepřicházelo. Na celou výpravu padl neklid.

Místní člověk, který už zažil drancování Maurů v blízkosti toho místa, poradil Orosii, aby i se svou družinou utekla do jeskyní v hoře. A ona tak učinila. „Tehdy se ban-

dita přiblížil k výpravě a sliby se snažil získat přízeň Orosiinu. Muslim chtěl, aby se Orosie zřekla víry v Ježíše Krista, aby odmítla ruku dona Fortúna Garcése, a aby se stala jeho ženou. Ve snaze toho dosáhnout oddaloval přepadení její družiny. Když ale viděl, že jeho sliby ani úskoky nic nezmůžou, dal příkaz k útoku.“

Útok začal pobitím obránců výpravy. Orosia a několik jejích nejbližších měli ještě čas utéci z toho místa a vystoupat na vysoko položené planiny hory. „Ona a její přeživší doprovod trpěli velkou žízní na tomto místě, kde byla louka. Orosia prosila Boha, a v tu chvíli se na louce objevil pramen čisté vody. Tady se pak měl konat poslední zápas.“

„Aben Lupo osobně napadl obránce a vůdce Orosiina doprovodu, který se jmenoval Cornel. Ale Orosia, která byla po jeho boku, vztáhla ruku, aby ho ochránila. Rána, která měla zabít Cornela, jí uťala ruku v zápěstí. Po tomto vážném zranění, a vida zmařené naděje, sám Aben Lupo rozsekal tělo Cornelovo a v zuřivosti rozkázal jednomu ze svých pomahačů, aby usekl druhou ruku Orosie, a také její nohy a hlavu. Tímto způsobem, když měla sotva 16 let, vysloužila si Orosie mučednickou korunu spolu s ostatními ze svého doprovodu.“

Španělského manžela Orosie její smrt tak zdrtila, že zůstal své nevěstě věrný a nikdy se neoženil. Jeho žal mu dal sílu po celý svůj další život muslimy urputně a neúnavně pronásledovat (až na stáří se prý odebral do monastýru, dožil se začátku 10. stol. a má přízvisko Král-mnich; podle jiných zemřel v boji), takže Španělsko i rodící se křesťanskou Evropu před řáděním a nájezdy pohanů pomohl ochránit. Sv. Orosia se tedy svým mučednictvím podílí na **ochraně křesťanského charakteru Evropy.**

Svaté ostatky Orosie nalezl po dvou letech (r. 882) na místě jejího umučení nějaký pastýř, který se byl občerstvit u pramene, prýšticího tam od doby jejího mučednického zápasu. Jsa veden nebeským zjevením, vyzdvihl ostatky mučednice a přenesl je do města Yebry, kde podle pokynu

shůry zanechal v chrámu její hlavu, a pak do města Jacy, kde do chrámu na oltář položil její tělo. Přenesení ctihodných ostatků bylo dle legendy provázeno zázraky. (O zázracích viz ve službě *stichiry na stichovně* na str. 9.)

Svatost. Moravská mučednice byla věřícím lidem uctívána jako svatá ihned po umučení, stala se patronkou vinařů a ochránkyní před nepřízní počasí. Byla zřejmě místně svatořečena 25. června (datum jejího svátku v Jacce) před r. 1170 (v Římě uznáno v r. 1902). Ve Španělsku se jí říká Orosia de Jaca a její památka je ověněna zázraky.

Postupem času byly s Orosií spojovány pověsti, že ovládná bouře a blesky (podle hromobití, které nastalo po jejím zabití a obrátilo Maury na úprk), a stala se také přímlyvkyní za blahodárny déšť (podle svého jména). Obojí bylo dosvědčeno zkušeností křesťanů s jejím uctíváním.

Ve španělských městech Jaca a Yebra se každoročně na její počest konají oslavy. Je o ní zápis v Ottově naučném slovníku a můžeme s jistotou říci, že je to skutečná historická postava. Jisté je také to, že sv. Orosia byla i v naší zemi v 15. století alespoň na některých místech ctěna a Češi putovali do Jacy a Yebry a vyhledávali tam pomoc své krajanky. Viz např. návštěvu bratra Jana řečeného z Hory Olivetské (z Litomyšle; r. 1493), který sice podává zřejmě mylné informace o původu sv. Orosie, ale z jeho svědectví vyplývá, že o existenci této historické postavy dobře ví. Dále viz v breviářích uváděný případ Čecha a jeho zázračně oživené dcerky. A kromě toho víme o dotazu biskupa z Jacy (r. 1571) skrze španělskou císařovnu Marii na aricibiskupa pražského (Antonína Bruse z Mohelnice) ohledně místa, kde jsou pochováni Orosiini rodiče (tj. kníže Bořivoj a sv. Ludmila). To způsobilo, že byla Orosia přidána na seznam českých světic.

V Martylorologiu pražské arcidiecéze, vytištěném v roce 1578, se o této světici uvádí: „Tato Eurosia, dcera krále českého a královna aragonská, byla zabita Saracény, pustošícími Španělsko, v jeskyni poté, co byla ubita její

družina, když nechtěla zapřít Krista.“ O sv. Orosii u nás psali později v sedmnáctém století také jezuité Albrecht Chanovský a Bohuslav Balbín. V listopadu 1862 se kardinál a pražský arcibiskup Bedřich Schwarzenberg obrátil do španělské Jacy s žádostí o objasnění česko-španělské svěťice Orosie.

V Jace se pouť na počest jejího svatebního průvodu koná 25. června a je velkolepou slavností se zachovanými starobylými prvky. Průvod v dobových kostýmech kráčí z katedrály za monotónního rytmu trubek a tympán a je nesena stříbrná rakev s ostatky svěťice. Muži předvádějí dobové staré tance, šermující meči, mají v ústech po celou dobu průvodu karafiát (možná s tím souvisí i moravská tradice „Jízda králů“). Poté se nesou ostatky po krajině.

Toto místo je jediným doloženým hrobem příslušníka vládnoucí velkomoravské dynastie.

Poznámka o typikonu

Struktura služby sv. Orosii je částečně podobná službě sv. Ludmile a je sepsaná dle údajů jejich životopisců. Znění služby je strukturováno k oslavě svátku velkého místního svěťce.

Její hlavní svátek je **25. června** (*dle obč. kalend.*), kdy je ctěna ve Španělsku (možná je to datum nalezení, přenesení ostatků).

Druhý svátek sv. Orosie připadá na den **28. září** (*dle obč. kalend.*) čili v měsíci před datem jejího umučení a v den vyhlášení její svatosti na Moravě v r. 2022). Dle starého kalendáře je to den před sv. Ludmilou; dle nového kalendáře je to na svátek sv. Václava – službu záhodno zpívat o den dřív či o den později kvůli oddělení služby Orosii a Václavovi.

Služba sv. Orosii je koncipována jako svátek velkého svěťce, který můžeme v hierarchii důležitosti svátečních dnů zařadit mezi ty, které jsou v bohoslužebných knihách označeny ✚ (křížkem bez půlkruhu), což odpovídá oslavě svátku významného místního svěťce (takto jsou i v Ruské církvi označeny dny slavných ruských svatých). Dle bohoslužebné ústavy (typikonu) pravoslavné církve to znamená službu s polyejejem a je-li to vůle představeného, může být i s bděním, resp. velká večerní s litíjí (kde je chrám zasvěcen tomuto svěťci, mělo by bdění jistě být; hymny pro jitřní bohoslužbu však zatím nejsou). Zcela jistě se však předpokládá liturgické uctění svátku sv. Orosie velkou večerní s litíjí

a žehnáním chlebů, což se koná v předvečer svátečního dne. Všechny k tomu náležející stichiry jsou zde k dispozici.

Datum podzimního svátku se může nacházet v posvátečním období Povýšení svatého Kříže Páně (což je svátek z dvanáctera). Proto se služba svaté Orosii při liturgickém slavení tohoto jejího svátku spojuje se službou svátku Povýšení. ❖ Na večerní se koná takto:

Je-li předvečer neděle (tj. je tzv. „neděle po Povýšení“), stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ na 10; nejprve bereme tři stichiry nedělní, poté tři svátku Povýšení, a potom čtyři stichiry svaté Orosii. ❖ Není-li předvečer neděle, postupujeme takto: stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ na 8: nejprve tři stichiry svátku Povýšení, pak pět stichir sv. Orosii. ❖ „Sláva“ sv. Orosii. „I nyní“ bohorodičen svátku Povýšení (je-li předvečer neděle, tak místo toho dogmatik příslušného nastupujícího hlasu). Vchod. ❖ Prokimen dne. ❖ Paremije zde uvedené jsou stejné jako ve službě sv. mučednice Ludmily. ❖ Litijní stichiry: tři stichiry sv. Orosii, „Sláva“ sv. Orosii, „I nyní“ a bohorodičen ze svátku Povýšení. ❖ Stichiry na stichovně: je-li předvečer neděle, berou se stichiry nedělní, pak „Sláva“ sv. Orosii a „I nyní“ nedělní bohorodičen na stichovně podle nastupujícího hlasu; ❖ není-li předvečer neděle, čtou se všechny tři stichiry sv. Orosii, pak „Sláva“ sv. Orosii, poté „I nyní“ a bohorodičen svátku Povýšení. ❖ Tropary po Otčenáši při požehnání chlebů: je-li předvečer neděle, pak „Bohorodice Panno“ (dvakrát) a tropar sv. Orosii (jednou) [neslouží-li se bdění, ale koná-li se litije, pak je možno zpívat tropary i takto: nejprve nedělní, pak Orosii a nakonec svátku Povýšení]. ❖ Není-li předvečer neděle, tedy svátku Povýšení (dvakrát), sv. Orosii (jednou).

* Pokud je chrám zasvěcen sv. Orosii a její svátek připadne na „neděle po Povýšení“, služba Povýšení se na večerní i na liturgii úplně vnechává. Na prvních stichirách se berou 4 nedělní a šest Orosii. Bohorodičny po všech stichirách jsou nedělní. Tropary po Otčenáši: nedělní, Orosii a „Bohorodice Panno“ [nebo koná-li se bdění, tak: „Bohorodice Panno“ (dvakrát) a tropar sv. Orosii (jednou)].

❖ Na liturgii (v chrámu zasvěceném některému svatému, tj. nikoliv svátku Páně či Bohorodice). Je-li neděle (v posváteční době Povýšení svatého Kříže) – tropary na malém vchodu: nedělní, svátku Povýšení a Orosii. Kondaky: nedělní, »Sláva...« Orosii, »I nyní...« svátku Povýšení. Prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání – nedělní a Orosii. ❖ Není-li neděle: začátek liturgie a blahoslavenství jako v neděli. Tropary na malém vchodu: svátku Povýšení (chrámu) a Orosii. Kondaky: (chrámu) »Sláva...« Orosii, »I nyní...« svátku Povýšení. Prokimen, apoštol, evangelium – Orosii. Místo „Jest vpravdě důstojno...“ se bere irmos 9. písně kánonu svátku Povýšení. Zpěv ke svatému přijímání: svátku Povýšení a Orosii. * (Pokud je chrám zasvěcen sv. Orosii, postupuje dle výše uvedeného jen s tím rozdílem, že služba svátku Po-

výšení se vynechává, a dále: prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání se berou jen Orosii.)

Svátek památky dle aragonské tradice – 25. června dle obč. kalendáře. Službu možno o den posunout. Při liturgickém slavení tohoto svátku, který můžeme považovat za památku první translace jejího těla, se může použít celá zde uvedená služba. Zde jsou typikonální poznámky ke službě sv. Orosii v tento den – ❖ při večerní:

Je-li předvečer neděle, stichiry „Hospodine, k tobě volám“ na 10; nejprve bereme čtyři stichiry nedělní a potom šest stichir svaté Orosii. **•** Není-li předvečer neděle, postupujeme takto: stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ se berou na 8, což vyžaduje první a druhou stichiru číst dvakrát. **•** „Sláva“ sv. Orosii. Po „I nyní“ se zpívá dogmatik 6. hlasu (Kdož by nevelebil tebe...) (Je-li předvečer neděle, tak místo toho dogmatik příslušného nastupujícího hlasu.) Vchod. **•** Prokimen dne a paremije, které jsou zde uvedeny. **•** Litijní stichiry jak jsou zde uvedeny včetně „Sláva“. Po „I nyní“ zpívat bohorodičen uvedený v příloze. **•** Stichiry na stichovně: je-li předvečer neděle, berou se stichiry nedělní, pak „Sláva“ sv. Orosii a po „I nyní“ nedělní bohorodičen na stichovně podle nastupujícího hlasu; **•** není-li předvečer neděle, čtou se všechny tři stichiry sv. Orosii, pak „Sláva“ sv. Orosii, pak „I nyní“ a bohorodičen na stichovně nedělní z 8. hlasu. **•** Tropary po Otčenáši při požehnání chlebů: je-li předvečer neděle, pak „Bohorodice Panno“ (dvakrát) a tropar sv. Orosii (jednou) [tak je to dle typikonu pro službu celého bdění; koná-li se jen velká večerní s litijí bez bdění, pak tropary v předvečer neděle takto: nedělní, sv. Orosii, „Raduj se, Bohorodice Panno“]. Jestliže se z nějakých důvodů nekoná litije, ale slouží se jen velká večerní bez požehnání chlebů, pak v předvečer neděle tropary: nedělní, „Sláva“ sv. Orosii, „I nyní“ propustný (tj. závěrečný) bohorodičen z oktoichu dle hlasu nedělního troparu. **•** Není-li předvečer neděle: tropar sv. Orosii (dvakrát), pak „Bohorodice Panno“ (jednou). Jestliže se z nějakých důvodů nekoná litije, ale slouží se jen velká večerní bez požehnání chlebů, pak tropary tyto: sv. Orosii, „Sláva... Tropar druhému svatému, I nyní...“ propustný (tj. závěrečný) bohorodičen z oktoichu dle hlasu troparu sv. Ludmily. **•** Tropary při žehnání chlebů – bez »Sláva.« »I nyní«.

• Služba dalším svatým, kteří mají toho dne památku, se může konat na malé večerní před velkou večerní.

❖ Na liturgii (v chrámu zasvěceném některému svatému, tj. nikoliv svátku Páně či Bohorodici). Je-li neděle – tropary na malém vchodu: nedělní, chrámu a Orosii. Kondak nedělní (chrámu), »Sláva...« kondak Orosii, »I nyní...« „Nezahanbitelná zastánkyně...“ Prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání – nedělní a Orosii. **•** Není-li neděle: začátek liturgie a blahoslavenství jako v neděli. Tropary na malém vchodu: (chrámu) Orosii. Kondaky: (chrámu) »Sláva...« Orosii, »I nyní...« „Nezahanbitelná zastánkyně...“ (*Je-li chrám zasvěcen Boho-*

rodici, pak se místo kondaku „Nezahanbitelná zastánkyně...“ vždy bere kondak chrámu.) Prokimen, apoštol, evangelium a k přijímání – Orosii.

* Zvláštní typikonální případ: je-li chrám zasvěcen sv. Orosii a její svátek připadne na neděli, slouží se téhož dne večerní s opuštěním chrámového svátku. Postup večerní je jako u tzv. „všednodenní“. Stichiry se berou takto: na prvních stichirách se berou nejprve 3 stichiry sv. Orosii a pak 3 stichiry svatému následujícího dne. „Sláva“ Orosii. „I nyní“ dogmatik 6. hlasu: „Kdož by nevelebil tebe...“ Vchod není. Světlo tiché. Prokimen dne. Paremije se neberou. Hned následuje: „Dejž, Hospodine, abychom...“ a poté prosebná ektenie. Litije není. Stichiry na stichovně – Orosii. „Sláva“ Orosii. „I nyní“ nedělní bohorodičen dle hlasu Slávy. Tropary po Otčenáši: Orosii. „Sláva“ a tropar svatému následujícího dne. „I nyní“ nedělní propustný bohorodičen dle hlasu Slávy. Pak ektenie a propuštění. (Opuštění chrámového svátku se nekoná, je-li následujícího dne svátek nebo památka světce s polyjelejem nebo bděním, což není případ dne následujícího po 25. červnu, ale je to případ 28. září.)

Bohorodičen na »I nyní...« po litijních stichirách (uvedený na str. 14) je pro letní svátek; při podzimním svátku dle starého kalend. se bere litijní bohorodičen svátku Povýšení.)

Minejní stichiry je možno číst i při liturgii, a to před svatým přijímáním (čtou se, jak jdou za sebou, bez meziveršů (stíšků), bez „Sláva... I nyní...“, bez hymnů z oktoichu a bez paremijí).

Oslava její památky:

- **25. června**, kdy je ctěna ve Španělsku (to je nejspíš den její kanonizace v Jacce);
- **28. září** (obč. kalend.) v den uznání její svatosti u nás (podle starého kalend. je to den před sv. Ludmilou); asi měsíc před datem umučení Orosie.

Použité ilustrace – zobrazení sv. Orosie:

1. str. obálky – ikona Jany Baudišové (2020, Jihlava; od. r. 2022 v brněnském katedrálním chrámu sv. Václava)

4. str. obálky nahoře – Ludmila Juzová

Ostatní ilustrace pocházejí ze Španělska (např. fotografie ostatkové busty sv. Orosie ze 17. stol.; str. 15)

Prameny a zdroje citací:

Juan Francisco Aznárez López (1981): *Historia de Santa Orosia, Reine, Virgen y Mártir, Patrona de Jaca y su Diócesis*, Imprenta Raro, Jaca, D. L. HU 100, 1981, 56 s. • Jacská legenda. Četla se od 13. století a v 15. století byla vydaná tiskem (tarragonská verze až roku 1550). Legenda ve znění tarragonském. • Zápis v knize Statut a výsady města

Jacy • Jana B. Šumpíková (cituje z knihy „Přes propasti věků“); stat ing. Jiřího Kachlíka (2005) • Statě JUDr. Zdeňka Opatřila • moravia-magna.cz. • Medializované výroky ohledně Orosie: Pavel Štěpánek, historik umění, hispanista; Jan Royt, historik umění (viz video na níže uvedeném webu).

Další: Ramón de Huesca: Iglesias de Aragón, tomo VIII. • Annales Fuldenses sive Annales regni Francorum orientalis (MGH SS rer. Germ. in usum scholarum 7), ed. F. Kurze, Hannoverae, 1891. • Bílý, J. L.: Moravští panovníci v 6. až 13. století, Nitra, 1997, s. 203. • Palacký, František: Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, díl I., Kvasnička a Hampl, Praha 1939, s. 116. • Francisco de Ruesta, manuscripto, 1780, 1. • ANALES DE BARONIO, en los pontificados de Adriano II. • Juan VIII. • Svoboda, Jan: Tajemná svatá Orosie, in: Přes propasti věků, Vyšehrad, 2004, s. 59–60. • Podlaha, A.: Novější španělské spisky o sv. Orosii (Eurosii), domnělé dceři knížete českého Bořivoje a sv. Ludmily, Časopis katolického duchovenstva, 58, 1917, s. 909–915. • Český slovník bohovědný 3, Praha 1926, s. 919–920, heslo Eurosie. • Bibliotheca Sanctorum 5, Roma, 1964, s. 240—241, heslo Eurosia (Filippo Caraffa). • Martyrologium Romanum, Typis Vaticanis, 2001, s. 334. • Jindřich F. Bobák: Cesta princezny Orosie – z Moravy na konec světa • Jan Galatík: Svatá Dobroslava...

Články o sv. Orosii viz na:

www.orthodoxia.cz/svati/orosie.htm

Služba ke stažení na: download.pravoslavi.cz

V Jihlavě 2022–23 (v. 0.98)

